

Passend Onderwijs
GOEREE - OVERFLAKKEE

Beleidsdocument

Passend Onderwijs aan
(hoog)begaafde leerlingen

Naam school:

Datum:

Versie:

Inhoudsopgave

Deel A Algemeen deel	3
1 Omschrijving hoogbegaafdheid	3
1.1 Signaleren.....	3
1.2 Ononderbroken ontwikkeling en preventie.....	3
2 Passend onderwijs.....	4
2.1 Vraaggestuurd aanbod	4
3 Doelgroep en terminologie	5
4 Specifieke doelgroepen:.....	5
4.1 Leerlingen die onderpresteren	6
4.2 Dubbel bijzondere leerlingen.....	6
4.3 Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong	6
4.4 Leerlingen met matig ontwikkelde executieve functies	7
5 Visie en doelstellingen	9
5.1 Missie.....	9
5.2 Doelstellingen.....	10
6 Signalering en diagnostiek	12
6.1 Signalering.....	12
6.2 Aandacht bij instroom.....	12
6.3 Diagnostiek.....	12
6.4 Inzet expertiseteam.....	13
7 Op basis van de diagnostiek.....	14
8 Vervroegde doorstroming.....	14
9 Bijlage profielen George T. Betts en Maureen Neihart SLO informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling	15
Deel B Schoolspecifiek deel	16
1 Signalering en diagnostiek	16
1.1 Signalering.....	16
1.2 Aandacht bij instroom.....	18
1.3 Aanleiding tot interne diagnostiek en intern onderzoek	19
2 Op basis van de diagnostiek.....	21
3 Vervroegde doorstroming.....	23
4 Talentbegeleider	24

Deel A Algemeen deel

1 Omschrijving hoogbegaafdheid

In het algemeen kunnen we stellen dat hoogbegaafdheid een combinatie is van een uitzonderlijke intelligentie, creativiteit en gedrevenheid. Daarnaast behoren perfectionisme, een sterk rechtvaardigheidsgevoel, hypersensitiviteit en een kritische instelling vaak tot de eigenheid van een hoogbegaafde. (Hoog)begaafde kinderen denken op een andere manier en zijn in hun geestelijke ontwikkeling verder dan leeftijdsgenoten. Omgevingsfactoren (zoals leerhouding in het gezin, gezinsklimaat, kwaliteit van de instructie, klassenklimaat, ingrijpende gebeurtenissen) en niet-cognitieve persoonlijkheidskenmerken (zoals omgang met stress, prestatiemotivatie werk-/leerstrategieën, faalangst, locus of control) hebben invloed op het tot uiting komen van de hoogbegaafdheid (Heller, 2005).

1.1 Signaleren

Op een school is gemiddeld 2 tot 3 % hoogbegaafd. Iedere docent heeft er dus mee te maken. In de praktijk blijkt een deel van de (hoog)begaafde leerlingen echter niet als zodanig herkend te worden, bijvoorbeeld omdat omgevingsfactoren of persoonlijkheidskenmerken het beeld vertekenen en schoolse prestaties niet voldoen aan de verwachtingen. Wanneer (hoog)begaafdheid niet (op tijd) wordt gesignaleerd, kan dit leiden tot gedragsproblemen, onderpresteren en uiteindelijk uitval.

1.2 Ononderbroken ontwikkeling en preventie

Elke reguliere school biedt binnen de basisondersteuning rijk onderwijs. Proactief beleid voor (hoog)begaafde leerlingen start met een juiste signalering en kan vervolgens verder tot stand komen door een combinatie van differentiëren, compacten en verrijken, versnellen en het aanbieden van een plusklas op school.

2 Passend onderwijs

Doel van de Wet Passend Onderwijs (2012) is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd. Passend onderwijs gaat over alle leerlingen met een ondersteunings- of ontwikkelvraag en dat zijn niet alleen leerlingen met een beperking of een leerprobleem, maar ook leerlingen met een ondersteuningsvraag die voortkomt uit hun (hoog)begaafdheid.

2.1 Vraaggestuurd aanbod

Indien er sprake is van handelingsverlegenheid bij docenten (en ouder(s)/ verzorger(s)) in het tegemoet komen aan de behoeften van hun (hoog)begaafde leerlingen, kan via het samenwerkingsverband een beroep gedaan worden op bestaande expertise waarbij een verbinding gemaakt kan worden met de jeugdhulp. Gedacht kan worden aan vragen over

- coaching bij het op orde brengen van de basisondersteuning;
- onderwijs en begeleiding van 'dubbel bijzondere' leerlingen ((hoog)begaafde leerlingen met kenmerken van leer- en/of gedragsproblemen);
- bovenschoolse interventies zoals een plusklas;
- het creëren van een doorgaande lijn van PO naar VO;
- deskundigheidsbevordering op het gebied van (hoog)begaafdheid;
- enzovoort.

3 Doelgroep en terminologie

De scholen behorend bij het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs op Goeree Overflakkee en het Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs op Goeree Overflakkee zijn gekomen tot de volgende werkdefinities met betrekking tot de doelgroep:

Kenmerk	Toelichting
Sterk potentieel	(Hoog)begaafde leerlingen beschikken over een in aanleg aanwezig potentieel om tot uitzonderlijke prestaties te komen, behorend bij de beste 10%, op één of meerdere begaafdheidsgebieden
Dynamisch	De ontwikkeling van talent is een langdurig en dynamisch proces. Zowel persoonlijkheidseigenschappen als de interactie met de omgeving zijn mede bepalend voor de mate waarin het aanwezige potentieel tot zijn recht komt (Mönks, Heller en Gagné)
Creatief denkvermogen	Een (hoog)begaafde leerling beschikt over een hoge intelligentie in combinatie met een creatief denkvermogen (Renzulli, Mönks, Sternberg)
Intrinsieke motivatie	Daarnaast is er sprake van een intrinsieke motivatie (doorzettingsvermogen) om een taak te volbrengen wat zich onder andere uit in een sterke gedrevenheid wanneer iets hun interesse heeft (Renzulli, Mönks)
Domein-specifiek	(Hoog)begaafdheid is domeinspecifiek (Gardner, Heller en Gagné)
Meer-dimensioneel	(Hoog)begaafdheid is geen eendimensionaal begrip dat is uit te drukken in een criterium als een IQ "score" > 130. Een hoge score is wel een sterke indicatie van een hoge intelligentie, maar een lagere score sluit dit niet uit. (Hoog)begaafdheid omvat in ieder geval meer dan een hoge intelligentie en intelligentie omvat meer dan een IQ test meet (Gardner, Sternberg)
Kenmerken begaafdheid	Op een gemiddelde populatie heeft 10% van de leerlingen kenmerken die kunnen duiden op (hoog)begaafdheid (Mönks, 1995), waaronder indicaties die duiden op een hoge intelligentie
Zijnskenmerken	De kenmerken die het zijn van een begaafd kind bepalen, zijn: de lat automatisch hoog leggen, kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel en gevoeligheid (Kieboom, 2016).

4 Specifieke doelgroepen:

Het onderwijs dient afgestemd te zijn op alle (hoog)begaafde leerlingen. Deze afstemming gebeurt een groot deel vanuit de basisondersteuning. Naast de basisondersteuning kunnen er extra middelen door de school worden ingezet in de extra ondersteuning van de (hoog)begaafde leerling op school. In de profielen van Betts en Neihart zien we dat (hoog)begaafdheid op verschillende manieren in zichtbaar gedrag tot uiting kan komen. Deze profielen verschaffen informatie over gedrag, gevoelens en behoeften van verschillende typen (hoog)begaafde en getalenteerde leerlingen. Voor al deze profielen geldt dat deze niet statisch zijn. Mede afhankelijk van de omgeving kunnen leerlingen zich bovendien anders profileren in verschillende situaties. De profielen van Betts en Neihart onderscheiden de volgende profielen:

- Zelfsturend autonoom
- Aangepast succesvol
- Onderduikend
- Risicoleerling
- Creatief uitdagend
- Dubbel bijzonder
- Risicoleerling

Voor meer informatie over deze profielen en een uitwerking hiervan verwijzen wij u naar bijlage na het eerste deel. Deze bijlage bevat een uitwerking hiervan van SLO informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling.

We zien binnen de doelgroep van de (hoog)begaafde leerlingen een aantal specifieke doelgroepen die extra aandacht vragen. Deze doelgroepen hebben specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

4.1 *Leerlingen die onderpresteren*

Onderpresteerders zijn leerlingen van wie we op grond van hun capaciteiten verwachten dat ze hoge prestaties kunnen behalen maar bij wie dit in de praktijk niet het geval is. Onderpresteren is een signaal dat deze ontwikkelingsgang geblokkeerd is of op z'n minst onder druk staat. Om ook tegemoet te komen aan de onderwijsbehoefte van deze leerling moeten prestaties niet de belangrijkste voorwaarden vormen voor aanpassingen in de begeleiding van de leerlingen. Hierover kunt u meer vinden onder het kopje signalering.

4.2 *Dubbel bijzondere leerlingen*

(Hoog)begaafde leerlingen met een leer- of ontwikkelingsstoornis noemen we twice-exceptionals of dubbel bijzondere leerlingen.

Dubbel bijzondere leerlingen kunnen in drie subgroepen onderscheiden worden.

1. Er zijn leerlingen waarbij de begaafdheid de stoornis maskeert. In hun gedrag worden vooral kenmerken van begaafdheid herkend. De schoolse prestaties echter blijven achter bij de verwachting die de omgeving van hen heeft op grond van de herkende begaafdheidskenmerken. Maar omdat de prestaties vaak nog op of rond het groepsgemiddelde liggen worden de problemen vaak toegeschreven aan een gebrek aan uitdaging. Daardoor worden deze leerlingen ten onrechte vaak aangezien voor onderpresterende leerlingen.
2. Er zijn leerlingen waarbij de stoornis de begaafdheid maskeert. Bij deze leerlingen levert de stoornis zoveel belemmeringen op dat niet herkend wordt dat de leerling ook begaafd is en een hoog ontwikkelingspotentieel heeft. De leer- en/of gedragsproblemen zijn zo groot dat binnen het domein van de stoornis deze niet door de begaafdheid gecompenseerd kunnen worden. In het gedrag van deze leerling treedt de stoornis daardoor op de voorgrond. Juist dit gedrag maakt dat we de leerling 'in beeld krijgen', zij het niet geheel en al om de juiste reden.
3. Er zijn leerlingen waarbij de begaafdheid en stoornis elkaar maskeren. Dat zijn de begaafde leerlingen met een leer- of ontwikkelingsstoornis waarbij begaafdheid en de stoornis elkaar als het ware opheffen en de leerling een 'gemiddelde' leerling lijkt te zijn. Dit zijn leerlingen die veelal buiten ons blikveld blijven. Als deze leerling al gezien wordt, dan is dat zelden om zijn schoolprestaties maar ofwel vanwege zijn creatief probleem oplossend vermogen in de buitenschoolse context en in informele leersituaties ofwel vanwege gedragsproblemen die ontstaan omdat de juiste begeleiding uitblijft.

Het ontbreken van passend interventies op school en thuis heeft grote gevolgen voor de ontwikkeling.

4.3 *Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong*

Bij kleuters spreken we formeel nog niet over (hoog)begaafdheid maar wordt de term ontwikkelingsvoorsprong gehanteerd. Dat betekent niet dat kleuters niet (hoog)begaafd zouden kunnen zijn. Het voorzichtige gebruik van de term ontwikkelingsvoorsprong doen we alleen omdat juist in de kleuterperiode de voorspellende waarde van intelligentieonderzoek beperkt is.

Wel kunnen we door een goede observatie en door goed te luisteren naar ouder(s)/ verzorger(s) met een redelijke mate van betrouwbaarheid vaststellen of er bij een kind sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong én of er daarnaast voldoende kenmerken van (hoog)begaafdheid waarneembaar zijn, die aannemelijk maken dat dit kind al op jonge leeftijd behoefte heeft aan een ander onderwijsaanbod.

Eigen aan kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong is dat ze blij geven van een sterke leerbehoefte. Daarnaast hebben ze een brede belangstelling en zijn ze in staat zich zeer taakgericht op te stellen, mits de aangeboden opdrachten op het juiste ontwikkelingsniveau zijn. Als niet aan de leerbehoefte tegemoet wordt gekomen, zal het kind veel aandacht vragen, weinig zelfstandig acteren en nauwelijks taakgerichtheid laten zien. De opvatting dat het kind juist eerst al deze zaken moet laten zien voordat het een aangepast leerstofaanbod krijgt, is derhalve een verkeerd vertrekpunt. In dit geval gaat de kost voor de baat uit. Eerst is dus een uitdagend aanbod nodig en dan pas zal het kind zijn talenten tonen.

4.4 *Leerlingen met matig ontwikkelde executieve functies*

De hersenontwikkeling van een (hoog)begaafde leerling verloopt sneller dan gemiddeld en de hersencellen maken meer verbindingen. Men pakt alles aan vanuit het denken. Hierin vindt men de oorzaak die ten grondslag ligt aan het moeilijk kunnen uitvoeren van automatische handelingen, traag werken en een hoge afleidbaarheid. Daarnaast kan de hoogbegaafde leerling grote moeite hebben met plannen, organiseren, doelgericht gedrag of taakinitiatie, maar ook met emotieregulatie, impulscontrole en flexibiliteit. Deze functies zijn minder ontwikkeld, omdat de (hoog)begaafde leerling deze functies minder moet aan te spreken. Deze begrippen worden geduid als executieve functies. We onderscheiden daarbij de volgende vaardigheden¹:

- *Respons- inhibitie*
Het vermogen om na te denken voor je iets doet – als je kind er in slaagt de neiging te weerstaan om meteen iets te zeggen of te doen, heeft het de tijd om een oordeel te vormen over een situatie en de invloed daarvan op zijn of haar gedrag.
- *Werkgeheugen*
De vaardigheid om informatie in het geheugen te houden bij het uitvoeren van complexe taken. Daarbij gaat het er om eerder geleerde vaardigheden of ervaringen toe te passen in een actuele of toekomstige situatie.
- *Emotieregulatie*
Het vermogen om emoties te reguleren om doelen te realiseren, taken te voltooien of gedrag te controleren.
- *Volgehouden aandacht*
De vaardigheid om aandacht te blijven schenken aan een situatie of taak, ondanks afleiding, vermoeidheid of verveling.
- *Taakinitiatie*
Het vermogen om zonder te dralen aan een taak te beginnen, op tijd en op een efficiënte wijze.
- *Planning en prioritering*
De vaardigheid om een plan te maken om een doel te bereiken of een taak te voltooien. Het gaat er dan ook om of een kind in staat is om beslissingen te nemen over wat belangrijk is en wat niet of minder belangrijk is.
- *Organisatie*
Het vermogen om systemen te ontwikkelen om overzicht te houden en hoe je materiaal en informatie kunt verzamelen om op de hoogte te blijven.

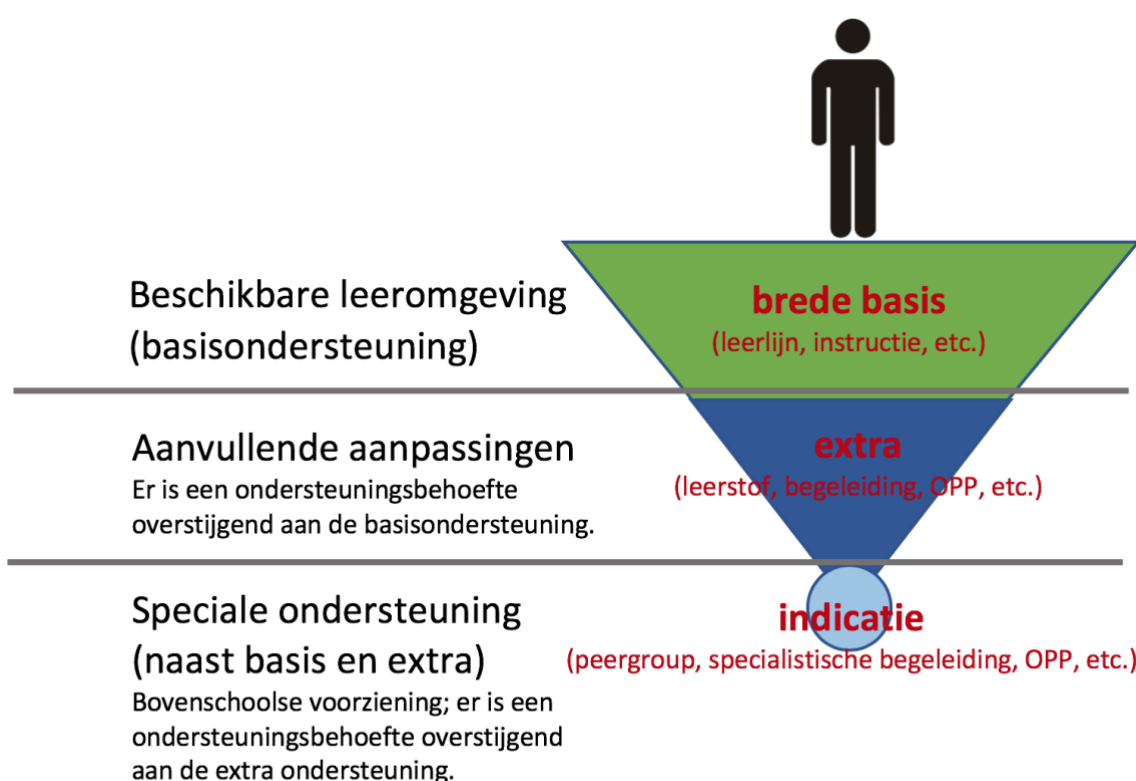
¹ Voor meer informatie en achtergronden verwijzen wij u onder andere naar boeken van de auteur Peg Dawson en Richard Guare.

- *Time-management*
De vaardigheid om in te schatten hoeveel tijd je hebt, hoe je tijd kunt verdelen en hoe je een deadline moet halen.
- *Doelgericht gedrag*
Het vermogen om een doel te formuleren, deze te realiseren zonder afgeleid of afgeschrikt te worden.
- *Flexibiliteit*
Het vermogen om plannen te herzien als zich belemmeringen of tegenslagen voordoen.
- *Metacognitie*
Zelfmonitoring en zelfevaluatie.

5 Visie en doelstellingen

Alle leerlingen hebben recht op een zo passend mogelijke plek in het onderwijs. Een plek waar de leerlingen zich veilig voelen en waar hun talenten tot ontwikkeling kunnen komen. Daartoe dient het onderwijs aan te sluiten bij de cognitieve vermogens en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Ook (hoog)begaafde leerlingen, met mogelijk extra ondersteuningsbehoeften, hebben recht op een dergelijke stimulerende leeromgeving. Scholen, schoolbesturen, docenten, samenwerkingsverband, gemeente en ouder(s)/ verzorger(s) dragen ieder hun eigen verantwoordelijkheid bij het voldoen aan de specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen. Integraal werken, met elkaar delen en leren van elkaar, zijn kernzaken die bijdragen aan het ontwikkelen van een ononderbroken leerproces. Hierbij wordt gedacht vanuit inclusiviteit: het kind wordt zoveel als mogelijk binnen de school begeleid en krijgt geen geïsoleerde plek. Veel waarde wordt gehecht aan de inbreng van ouder(s)/ verzorger(s) en leerlingen. Activiteiten en interventies zijn gebaseerd op de drie pijlers: begeleiding van de leerling, coaching van de leerkracht/docent en partnerschap met ouder(s)/ verzorger(s).

5.1 Missie

Om deze visie te kunnen realiseren, stemmen de belangrijkste samenwerkingspartners (scholen, schoolbesturen, docenten, samenwerkingsverband, gemeente) af en werken ze samen. Het bieden van goed onderwijs, ook aan (hoog)begaafde leerlingen, is de verantwoordelijkheid van scholen, schoolbesturen en docenten. Rust, structuur, duidelijkheid, een uitdagend aanbod en ruimte voor het ontwikkelen van talenten passen in dit aanbod en dragen bij aan de ontplooiing van hoogbegaafde leerlingen. Dit uitdagende onderwijs wordt bij voorkeur in het reguliere onderwijs en thuis nabij ontvangen. Reeds in de basisondersteuning op de scholen dient aangesloten te worden op de mogelijkheden en behoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Ook als er sprake is van een ondersteunings- of ontwikkelvraag die voortkomt uit de hoogbegaafdheid van het kind. Mocht een bovenschoolse interventie helpend zijn of noodzakelijk vanwege schaalgrootte, dan wordt steeds de transfer naar de reguliere groep gemaakt. Zo ontstaat krachtig onderwijs voor alle kinderen.

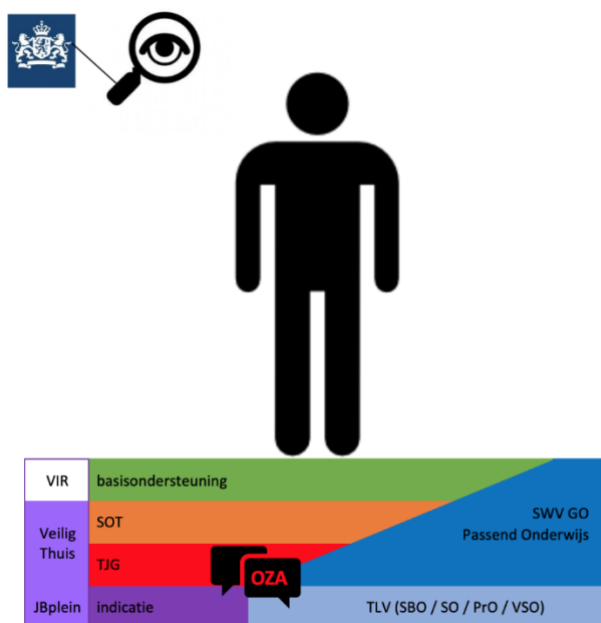
5.2 Doelstellingen

De doelstellingen voor de scholen binnen het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs op Goeree Overflakkee kunnen als volgt geformuleerd worden: (ontwikkeldoelen)

1. Elke school heeft HB beleid

In samenwerking met de scholen ondersteunt het samenwerkingsverband de scholen met een overkoepelend beleidsstuk. Hierin wordt aangegeven welke missie, visie en doelstellingen en na worden gestreefd. De scholen zelf nemen in hun schoolbeleid op op welke wijze dit wordt vormgegeven binnen de school en het onderwijs- en ondersteuningsaanbod.

2. Elke school heeft aanbod in basis- en extra ondersteuning.

De bovenstaande afbeelding verbeeldt de structuur op welke wijze de basis- en extra ondersteuning binnen het Samenwerkingsverband is opgebouwd.

Passend onderwijs staat voor een zo passend mogelijk onderwijsaanbod voor alle kinderen. Niet alleen kinderen met een beperking of een leerprobleem, maar ook talentvolle en (hoog)begaafde leerlingen kunnen hiervan gebruik maken. De behoeften van de (hoog)begaafde leerling vallen binnen de basisondersteuning, die elke school moet kunnen aanbieden. Voor deze leerlingen betekent dit bijvoorbeeld, dat de stof compacter aangeboden wordt, dat zij meer verrijkende stof krijgen of versnellen (een klas overslaan). Voor lichte ondersteuning kan een school extra middelen gebruiken, door bijvoorbeeld plusklassen aan te bieden, waar een gespecialiseerde docent het onderwijs verzorgt. Welke ondersteuning de school kan bieden aan (hoog)begaafde leerlingen moet opgenomen zijn in het ondersteuningsprofiel van de school.

3. Elke school heeft een talentbegeleider.

Deze specifieke doelstelling wordt ondersteund door alle betrokken besturen. Wanneer er sprake is van kleine scholen kan de talentbegeleider op meerdere scholen participeren.

Hierover maken de betrokken scholen en stichtingen eigen afspraken. De talentbegeleider ondersteunt de scholen bij complexere vraagstukken en problematieken.

4. Leerlingen met extra ondersteuning hebben een OPP.
Een programma op maat maken is belangrijk voor (hoog)begaafde kinderen om secundaire problemen, die kunnen ontstaan uit verveling of faalangst, te voorkomen. In dit kader kan er een beroep worden gedaan op de HB specialist die bij de school betrokken is. Binnen het OPP wordt de ontwikkeling van de leerling gemonitord. Het OPP wordt periodiek geëvalueerd met ouder(s)/ verzorger(s) en de leerling.
5. Leerlingen zijn in beeld en krijgen passend onderwijs.
Er dient sprake te zijn van een structurele signalering binnen de school. Naar aanleiding van deze signalering dient er passend onderwijs gegeven te worden aan de leerling.
6. Onderzoek naar een OPDC en indien nodig de opstart hiervan.
7. Participatie in een HB platform
Een HB platform draagt bij aan kennisvergroting en kruisbestuiving. Alle betrokken en geïnteresseerde professionals mogen deelnemen aan de HB platform bijeenkomsten. Deze worden op diverse wijze ingevuld. Het doel van de HB platform bijeenkomst is kennisvergroting, ophalen van problemen in de praktijk en informatie en kennisdeling.
8. Twee keer per jaar ouderklankbordgroep.
Twee keer per jaar vindt er een bijeenkomst van de ouderklankbordgroep plaats. Deze ouderklankbordgroep dient als spiegel om de adviezen van de werkgroep aan voor te leggen. Daarnaast vervullen zij ook een signaalfunctie t.a.v. de scholen en het Samenwerkingsverband. De ouderklankbordgroep beoogt een goede samenwerking tussen ouder(s)/ verzorger(s), school en het samenwerkingsverband te bewerkstelligen.
9. 36 geschoolde medewerkers (specialisten in de scholen)
Deze doelstelling is voorwaardelijk aan doelstelling 3.

6 Signalering en diagnostiek

6.1 Signalering

Het is van belang om de leerlingen in kaart te brengen die volgens de opvatting van de scholen echt behoefte hebben aan een ander onderwijsaanbod en aan een goede begeleidingsvorm.

De eerste fase in het traject van signalering en diagnostiek is het moment waarop een docent of intern begeleider signalen opvangt die hem aan het denken zetten over het functioneren van de leerling. Deze signalen kunnen opgemerkt worden in de schoolsituatie, maar ook zeker in de thuissituatie, waarbij de ouder(s)/ verzorger(s) signalen afgeven aan school. Het is belangrijk dat deze signalen op een goede manier worden gerangschikt en geïnterpreteerd. De signaleringsfase kan op verschillende manieren worden doorlopen. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van een signaleringsinstrument, het leerlingvolgsysteem of een door de school ontwikkelde werkwijze.

6.2 Aandacht bij instroom

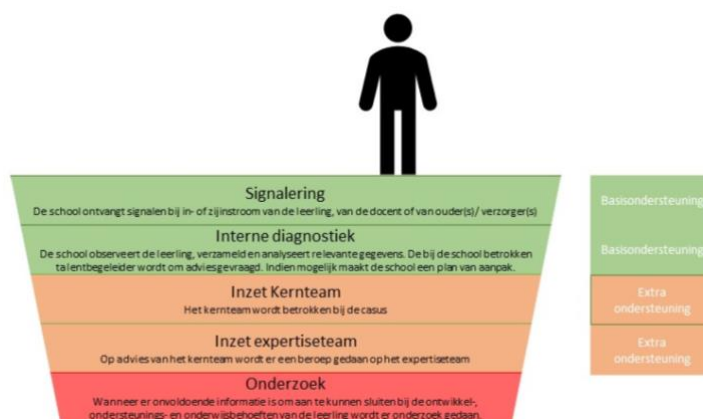
Het is van belang om al bij de intake goed kennis te nemen van de voorschoolse ontwikkeling met betrekking tot een ontwikkelingsvoorsprong. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor zij- instroom. Hiervoor zijn de aanmeldformulieren en een intakegesprek met de ouder(s)/ verzorger(s) belangrijk.

6.3 Diagnostiek

Nadat de procedure voor signalering is doorlopen, wordt besloten in hoeverre het wenselijk is vervolgstappen op het gebied van diagnostiek te zetten. Deze fase van diagnostiek vindt intern plaats in de school. Tijdens de fase van diagnostiek wordt informatie verzameld waarmee een nauwkeurig beeld wordt verkregen van een leerling. Uitgangspunt is dat alleen die informatie wordt verzameld die relevant is om uitspraken te kunnen doen over het functioneren van de leerling op school. De scholen gaan er vanuit dat intelligentieonderzoek slechts in een heel beperkt aantal gevallen wenselijk of noodzakelijk is. Het uitgangspunt met betrekking tot onderzoek is: geen onderzoek, tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit wel te doen. Anders geformuleerd doen we pas onderzoek wanneer we constateren dat er niet voldoende informatie is om aan te kunnen sluiten bij de ontwikkel-, ondersteunings- en onderwijsbehoeften van de leerling.

Binnen de schoolloopbaan zijn er verschillende aanleidingen te noemen om, in samenspraak met het kernteam, het onderzoek naar hoogbegaafdheid te starten. Hierbij zijn de volgende drie aanleidingen belangrijk om te noemen:

- De ouder(s)/ verzorger(s) van een leerling hebben de indruk dat hun kind (hoog)begaafd is of meer uitdaging nodig heeft. Docenten moeten zich hierbij realiseren dat leerlingen thuis heel ander gedrag kunnen vertonen. Er dient op dit punt serieus rekening gehouden te worden met de ouder(s)/ verzorger(s) omdat anders de mogelijkheid ontstaat om vooral de onderpresteerders niet te herkennen als meer-begaafde leerlingen.
- De docent kan op basis van resultaten op methode gebonden toetsen en observaties in de groep menen dat de leerling meer uitgedaagd moet worden.
- Een leerling levert langere tijd aaneen hoge prestaties, minimaal 10 DLE bovenop, op de LVS-toetsen begrijpend lezen en rekenen in het PO.

6.4 Inzet expertiseteam

Wanneer blijkt dat er niet of onvoldoende informatie komt uit de fase van signalering, diagnostiek en verder intern onderzoek, kan in overleg met het kernteam een beroep worden gedaan op het expertiseteam van het samenwerkingsverband. De hoogbegaafdheidsspecialist zal na een, door het loket toegekend, verzoek tot consult of voor een arrangement een school ondersteunen daar waar de zorg- en/ of hulpvraag ligt.

7 Op basis van de diagnostiek

Er dienen in de reguliere lesstof aanpassingen te worden aangebracht om zo toe te komen aan het verrijkingsmateriaal. Een goede verrijkingstaak sluit aan op de leer- en persoonlijkheidseigenschappen van (hoog)begaafde kinderen. De taak is intrinsiek moeilijk, vergt grote denkstappen, creativiteit en doorzettingsvermogen, veronderstelt taalvaardigheid voor het goed interpreteren van de instructie, is breed georiënteerd en vraagt een relatief hoog abstractievermogen.

Binnen het compacten en verrijken zijn er twee niveaus:

- De eerste leerlijn. 40% van de oefenstof wordt geschrapt. Dit is bedoeld voor begaafde leerlingen, kinderen met een beperkte didactische voorsprong of leerlingen met een talent op één vakgebied. Het verrijkingsmateriaal is vooral gericht op zelfstandig leren. Het is vooral verdiepend, niet zozeer verbredend.
- De tweede leerlijn. 60% van de oefenstof wordt geschrapt. Dit is bedoeld voor hoogbegaafde leerlingen, kinderen met een grote didactische voorsprong of vervroegd doorgestroomde leerlingen. Het verrijkingsmateriaal is niet alleen gericht op zelfstandig leren, maar ook op zelfverantwoordelijk leren. Het is zowel verdiepend als verbredend.

8 Vervroegde doorstroming

Onder vervroegde doorstroming verstaan wij het versnellen naar een volgende klas.

In de meeste gevallen is de eerste aanleiding dat de leerling thuis of op school aangeeft dat de leerstof in de klas niet aansluit bij de ontwikkeling van de leerling. In de fase van besluitvorming rondom al dan niet vervroegde doorstroming dient er een observatie gedaan te worden waarin alle factoren die van invloed zijn worden meegenomen. Factoren die van invloed zijn, zijn onder te verdelen in drie groepen: leerling, school en ouder(s)/ verzorger(s).

9 Bijlage profielen George T. Betts en Maureen Neihart SLO informatiepunt
Onderwijs & Talentontwikkeling

Profielen van begaafde leerlingen

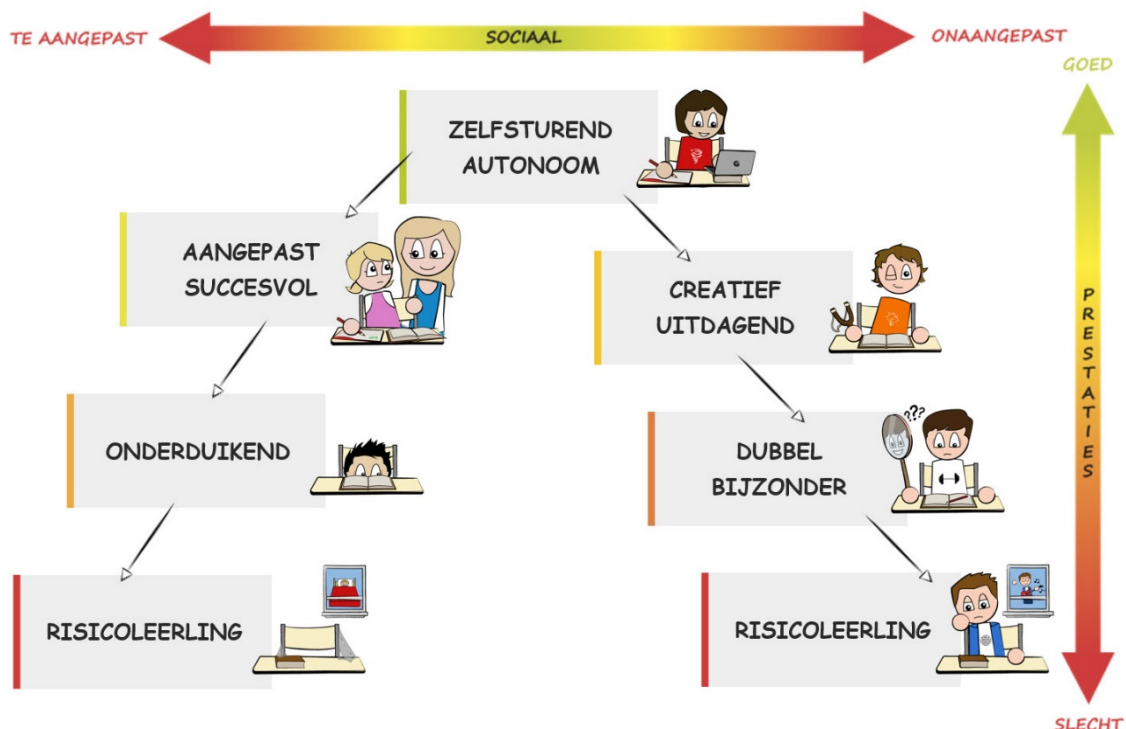
Begaafdheid kan op verschillende manieren in zichtbaar gedrag tot uiting komen. Aangezien persoonlijkheid het resultaat is van ervaring en aanleg, worden ook begaafde leerlingen niet op dezelfde wijze beïnvloed door hun bijzondere vermogens. Bij deze ontwikkeling moet rekening gehouden worden met de interactie van emotionele, sociale, cognitieve en fysieke factoren. Al deze gebieden hangen met elkaar samen en werken op elkaar in.

Op grond van jarenlange ervaring in de vorm van observaties, interviews en literatuuronderzoek hebben Betts & Neihart (1988; 2010) zes profielen opgesteld. Deze profielen verschaffen informatie over gedrag, gevoelens en behoeften van verschillende typen begaafde en getalenteerde leerlingen. Ze dienen als basis voor een theoretisch concept van waaruit inzicht verschaft kan worden. Dit leidt tot een beter begrip en is van belang voor het stimuleren van persoonlijke groei op cognitief, sociaal en emotioneel gebied.

In onderstaand schema is duidelijk zichtbaar op welke manier er niet voldoende aan de psychologische basisbehoeften (relatie, autonomie en competentie) wordt voldaan. De door Betts & Neihart beschreven profielen zijn hierin schematisch uitgezet langs twee dimensies:

- Sociaal: van '(te) aangepast' tot 'onaangepast?'
- Prestaties: van 'goed' tot 'slecht' presterend

Voor alle profielen geldt dat deze niet statisch zijn. Mede afhankelijk van de omgeving kunnen leerlingen zich bovendien anders profileren in verschillende situaties. Van belang is vooral om goed te realiseren dat verschillende begaafde leerlingen zich anders profileren.

Bronnen

- George T. Betts and Maureen Neihart (1988). Profiles of the gifted and talented. *Gifted Child Quarterly*, 32(2), 248-253.
- George T. Betts and Maureen Neihart (2010). Revised profiles of the gifted and talented.

Zelfsturend autonoom

De zelfsturende autonome leerling weet wat hij/zij kan en laat dit ook zien. Deze leerling heeft een goed zelfinzicht en goede sociale vaardigheden. Daarnaast werkt deze leerling zelfstandig, ontwikkelt eigen doelen, is ondernemend, komt op voor eigen opvattingen en is bereid tot het nemen van risico's. Deze leerling wil en durft te leren!

Hoewel dit de ideale leerling lijkt, blijft het belangrijk ook deze autonome leerling te ondersteunen. De focus ligt hierbij vooral op het zo veel mogelijk faciliteren van mogelijkheden tot onbegrensd leren.

Kenmerken van de zelfsturende autonome leerling

De autonome leerling is in balans met zichzelf en met zijn omgeving: vanuit zichzelf is de leerling op groei gericht en uit op ontwikkeling. Hij ervaart in dit ontwikkelingsproces geen persoonlijke belemmeringen, durft te leren en is trots op hetgeen hij bereikt.

Dit gunstige beeld betekent niet dat deze leerling geen behoeften heeft aan stimulans, faciliteren en feedback. Integendeel, om voortdurend eigen grenzen op te zoeken, te verkennen en te verleggen, zal de omgeving daarvoor ruimte en stimulans moeten blijven geven

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
• Zelfverzekerd • Accepteert zichzelf • Heeft een growth mindset over vermogen / intelligentie • Optimistisch • Intrinsiek gemotiveerd • Ambitueus, enthousiast & laat zich uitdagen • Hoeft school of academische studie niet als hoogste prioriteit te zien • Vindt het niet erg fouten te maken en leert hiervan • Laat tolerantie en respect naar anderen zien	• Goede sociale vaardigheden • Werkt onafhankelijk, zonder bevestiging • Stelt (SMART) doelen voor zichzelf • Zoekt uitdaging • Sterk zelfsturend • Goede zelfregulering • Werkt enthousiast voor passies en is bevlogen • Komt op voor eigen overtuigingen • Veerkrachtig • Ontwikkelaar van kennis • Beschikt over zelfinzicht en zelfacceptatie	• Heeft méér ondersteuning nodig, niet minder • Stimulans om nieuwe richtingen te kiezen en onafhankelijkheid te vergroten • Feedback over sterke kanten en mogelijkheden • Gefaciliteerd worden om te kunnen blijven groeien • Aanmoediging om risico te nemen, om niet voor zeker te gaan • Relaties die ontwikkeling en voortgang mogelijk maken • Meer bedreven raken in het managen van zichzelf • Behoeft aan supportteam

Tips bij het (h)erkennen van de zelfsturende autonome leerling

De autonome leerling laat zich gemakkelijk herkennen omdat hij durft te leren, goede prestaties levert en dit realiseert in goed contact met zijn omgeving. Een gesprek met de leerling zelf, met de ouders of klasgenoten levert vaak voldoende signalen op om tot herkenning en erkenning te komen. Het beeld van de leerling is in de regel consistent, juist omdat hij in verschillende omgevingen durft te laten zien wie hij is en wat hij kan. In een omgeving waar creatief denken gestimuleerd wordt, wordt deze leerling goed zichtbaar.

In onderstaand overzicht staat op welke wijze deze leerlingen vanuit meerdere perspectieven worden ervaren en gezien, en welke manieren signalen van hun talenten en prestaties kunnen opleveren.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
- Bewonderd en geaccepteerd - Gezien als capabel & verantwoordelijk door de ouders - Hebben positieve invloed - Succesvol in verschillende omgevingen - Psychologisch in balans - Positieve relaties met peers	- Gesprekken - Portfolio's - Getoonde prestaties - Producten - Gewonnen prijzen - Nominaties - Gestandaardiseerde testcores - Creativiteitstests

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

Ook al wekt de autonome leerling de indruk het allemaal zelf wel te kunnen, toch zal de omgeving, ouders en school, ook in deze leerling moeten blijven investeren. Dit betekent vooral ruimte geven, stimuleren, de blik verruimen, de relatie verdiepen, feedback geven, en niet tegenhouden. Kortom faciliteren in mogelijkheden die leiden tot onbegrensd leren.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
- Zorg ervoor dat je nabij bent voor het kind, ook op school & in de sociale omgeving - Zorg voor mogelijkheden die gerelateerd zijn aan interessegebieden en passie - Sta vrienden van allerlei leeftijden toe - Neem belemmeringen (om iets te leren) in tijd en ruimte weg - Help hen een support team op te bouwen - Betrek hen bij je eigen passies als ouder - Betrek hen bij familie-overleg & besluiten - Luister - Sta hen niet in de weg en geef veel ruimte	- Creëer ruimte voor het ontwikkelen van een langetermijn, geïntegreerd studieplan - Neem belemmeringen in tijd en ruimte weg - Bied diverse, onderling samenhangende, verdiepingsmogelijkheden - Bied mentoraat en bemiddeling - Bied een grote verscheidenheid aan opties om te versnellen - Wijk af van gebruikelijk schoolbeleid en regels - Geef hen ruimte, rem niet af - Maak de nadelen van succes bespreekbaar en ondersteun hen om hiermee te gaan

Aangepast succesvol

De aangepaste, succesvolle leerling levert goede prestaties, maar presteert niet naar eigen vermogen. Er is daarom sprake van relatief onderpresteren. Deze leerling is perfectionistisch ingesteld en wil graag "succesvol" blijven.

Hierdoor worden risico's vermeden en kan deze leerling zich afhankelijk opstellen van volwassenen, bijvoorbeeld door (onnodig) bevestiging te zoeken van de leerkracht om zeker te weten dat iets "goed" is en om te voorkomen dat er fouten gemaakt worden. Deze leerling is erg gevoelig voor en gericht op het voldoen aan verwachtingen van anderen.

Als deze leerling niet gestimuleerd wordt om te gaan met uitdagingen boven het beheersingsniveau (de zone van naaste ontwikkeling), bestaat het risico op het ontwikkelen van faalangst en onderduikend gedrag.

Kenmerken van de aangepaste succesvolle leerling

De aangepaste succesvolle leerling is gevoelig voor verwachtingen van de omgeving en wil hier graag aan voldoen. De leerling is vooral bezig om anderen tevreden te stellen en bevestiging van anderen te ontvangen.

De leerling is perfectionistisch ingesteld en wil het graag goed doen. Het perfectionisme wordt gevoed door het behalen van goede prestaties. Dit staat onbevengene groei en het (durven) 'leren van fouten' in de weg. Hun uitdaging ligt daarom in het durven aangaan van 'risicovol leren' dat gericht is op groei en onafhankelijkheid.

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
• Inschikkelijk • Afhankelijk • Goed academisch zelfbeeld • Faalangstig • Extrinsieke motivatie • Kritisch over zichzelf • Werkt voor een cijfer • Onzeker over de toekomst • Krijgt graag bevestiging • Heeft fixed mindset over intelligentie	• Presteert en bereikt doelen • Zoekt goedkeuring en bevestiging van de leraar • Vermijdt risico's • Perfectionistisch • Doet niet meer dan gevraagd • Accepteert & conformeert zich • Kiest veilige activiteiten • Haalt goede cijfers • Wordt een consument van kennis	• Uitgedaagd worden • Zwakke kanten leren zien • Risico leren nemen • Assertiviteitsvaardigheden leren • Creativiteit ontwikkelen • Growth mindset ontwikkelen • Zelfkennis verbeteren • Onafhankelijke studievaardigheden aanleren

Tips bij het (h)erkennen van de aangepaste succesvolle leerling

Bij de aangepaste, succesvolle leerling wordt het relatieve onderpresteren niet altijd gezien als ontwikkelpunt, juist omdat deze leerling zich verregaand aanpast en weinig anders vraagt dan bevestiging. Leraren willen wel 'een hele klas vol met dit soort leerlingen'.

In onderstaand overzicht staat op welke wijze deze leerlingen vaak worden gezien, vanuit het perspectief van anderen en welke manieren van identificatie signalen kan opleveren die bijdragen aan herkenning en erkenning van deze leerlingen.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
• Geliefd bij leraren • Bewonderd door peers • Over het algemeen geliefd bij en geaccepteerd door ouders • Men overschat hun capaciteiten • Men gelooft dat zij er op eigen kracht wel komen (zonder hulp van anderen)	• Gebruik veel diverse criteria • Cijfers en schoolprestaties • Gestandaardiseerde testcores • Individuele intelligentietests • Nominatie door leraren, ouders en/of peers

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

Omdat bij de aangepaste, succesvolle leerling het onderpresteren niet als een ontwikkelpunt wordt ervaren door de omgeving, en de leerling geneigd is niet meer te doen dan gevraagd, wordt deze leerling vaak over het hoofd gezien. Begeleiding is juist nodig om de leerling uit de comfortzone te halen en van leren te gaan houden.

In onderstaand overzicht worden suggesties gegeven voor de ondersteuning die thuis geboden kan worden en voor gewenste vormen van begeleiding die de school zou kunnen bieden.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
• Durf los te laten • Bied onafhankelijkheid • Geef ruimte om eigen keuzes te maken • Laat nieuwe, risicovolle ervaringen opdoen • Sta negatieve gevoelens (stress, verdriet) bij het kind toe • Bekrachtig het vermogen van het kind om met uitdagingen om te gaan	• Versneld en verrijkt curriculum • Leerstofinkorting bijv. door vooraf toetsen • Tijd voor een persoonlijk curriculum • Activiteiten die de leerling uitdagen om de comfortzone te komen • Ontwikkeling van vaardigheden voor onafhankelijk leren • Bied verdiepingsmogelijkheden • Mentoraat • Coaching in growth mindset • Geef tijd voor samenwerken met peers

Onderduikend

De onderduikende leerling doet alles om niet op te vallen en ondermijnt hiermee het belang van de ontwikkeling van zijn of haar begaafdheid. De leerling vermijdt uitdagingen, is erg onzeker en faalangstig. In de perceptie van deze leerling is het halen van hoge prestaties en tegelijkertijd sociaal geaccepteerd worden onverenigbaar. De onderduikende leerling is zoekend naar sociale acceptatie en wisselt in vriendschappen, maar heeft moeite om hierin echt zijn plek te vinden, weet niet goed wat hij/zij zelf eigenlijk zou willen en streeft dan ook vrijwel geen eigen doelen na.

Deze leerling past zich te veel aan en kan mede hierdoor psychosomatische klachten ontwikkelen (hoofdpijn, buikpijn). Er bestaat een risico dat deze leerling zich verder terugtrekt, depressief wordt en uiteindelijk uitvalt in het onderwijs door gebrek aan een reëel perspectief op de eigen mogelijkheden.

Kenmerken van de onderduikende leerling

Een onderduikende leerling neemt graag 'de kleur van het behang aan', maar komt juist daardoor steeds verder van zichzelf af te staan. Hij wil niet opvallen, wil geen uitzonderingspositie, wil geen ander werk doen dan andere leerlingen, maar hij wil juist bij de groep horen. Dit kunnen wisselende groepen zijn. Die sociale acceptatie staat zo voorop dat het ten koste gaat van de eigen ontwikkeling zowel als persoon als qua mogelijkheden.

De behoefte aan stimulering van de eigen ontwikkeling staat centraal en begint bij het zien en accepteren van de kwaliteiten van de leerling. Deze leerling heeft aanmoediging en activering nodig die gericht is op autonomie en anders mogen zijn.

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
• Zoekt sociale acceptatie, wil 'ergens' bij horen • Voelt zich onzeker • Voelt zich onder druk staan • Bekritiseert zichzelf en anderen • Voelt zich schuldig en/of onveilig • Onzeker of hij recht op zijn emoties heeft • Verminderd gevoel van zichzelf (eigen identiteit) • Heeft ambivalente, tegenstrijdige gevoelens over prestaties • Betreft maatschappelijke problemen en conflicten op zichzelf en internaliseert ze • Kan gedrag gericht op prestatie zien als verraad aan eigen sociale groep	• Onderwaardeert de eigen begaafdheid onder, dingt er op af op of ontkent deze • Valt uit bij deelname aan verrijkingsprogramma's • Wijst uitdagingen af • Verandert regelmatig van peergroep • Heeft wisselende vriendschappen, blijft hierin zoekend • Heeft (vrijwel) geen band met de leraar of de klas • Is onzeker over welke richting hij zelf op wil • Wil geen ander werk doen dan andere kinderen	• Ruimte om keuzes te maken • Leren conflicten expliciet te maken • Leren af te stemmen • Leren van regels te veranderen • Netwerk van begaafde peers • Ondersteuning en aanmoediging bij ontwikkeling van talenten • Rolmodellen die groeps culturen overbruggen • Rolmodellen uit verschillende culturen • Zelfbegrip & zelfacceptatie ontwikkelen • Gehoord worden door anderen

Tips bij het (h)erkennen van de onderduikende leerling

Omdat een onderduikende leerling in ieder geval op school niet laat zien wat hij kan, zal er geen herkenning zijn langs de weg van opvallende manifestatie. Dat betekent ook dat de meeste klasgenoten deze leerling niet als talentvol beschouwen.

Goede observaties in 'terloopse' situaties kunnen wel signalen geven van talent en capaciteiten. Ook ouders kunnen vaak de bijzondere kenmerken benoemen, omdat deze leerlingen thuis nog wel laten zien wat zij denken, willen en kunnen. Ook 'in het verleden behaalde' prestaties kunnen signalen afgeven.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
• Gezien als leiders of worden niet (h)erkend • Gezien als gemiddeld en succesvol • Ervaren als meegaand • Gezien als rustig/ verlegen • Gezien als risicovermijdend • Gezien als iemand die stand kan houden en sterk is	• Gesprekken met de leerling • Nominatie door ouders en/of leraren • Wees voorzichtig met nominatie door peers • Getoonde prestaties • Creativiteitstests • Non-verbale intelligentietests

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

De ondersteuning thuis en op school zal zich richten op het zeer fundamentele aspect dat een ieder mag zijn die hij is en wil zijn. Dat geldt voor de onderduikende leerling zelf evengoed als voor alle anderen in zijn omgeving.

Omdat deze leerling zelf geen nieuwe, op groei gerichte activiteiten en ervaringen zal opzoeken, moet de omgeving hem hierin voorgaan. Hij zal moeten ervaren dat groei goed voelt en dat je kunt laten zien wat je kan en wie je bent, zonder daarop te worden aangekeken, maar juist gewaardeerd. Het is belangrijk om in dit proces de eigenheid van de leerling niet uit het oog te verliezen, hem eigen keuzes te laten maken en het niet 'over te nemen'.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
• Normaliseer hun gevoel van 'dissonantie': help ze te leren te handelen vanuit <i>eigen</i> behoeften en te vertrouwen op <i>eigen</i> gevoelens en gedachten • Help hun tolerantievermogen vergroten • Ondersteun bij studie & carrièreplanning • Zoek (samen) begaafde rolmodellen • Wees zelf een rolmodel voor een leven lang leren • Geef ruimte om eigen keuzes te maken • Neem de spanning weg bij het aangaan van nieuwe ervaringen: creëer ruimte voor het opdoen van verschillende ervaringen en reflecteer hierop met hen door dit bespreekbaar te laten zijn • Vergelijk niet met broers en zussen, of anderen • Laat zien hoe je (groeps)culturen kunt overbruggen • Bouw aan waardering en begrip voor culturele verschillen	• Voer open discussies over klassenverschil, racisme of sexerollen • Kader concepten als maatschappelijke verschijnselen • Leef voor hoe je (groeps)culturen kunt overbruggen • Creëer leeromgevingen waar de leerling zich thuisvoelt • Bied rolmodellen • Help hen bij het opzetten van supportgroepen • Geef directe instructie in sociale vaardigheden • Maak expliciet en ondersteun bij het eigen maken van vaardigheden die normaliter niet onderwezen maar impliciet wel verwacht worden • Geef informatie en bied ondersteuning bij de planning van opleidings- en beroepsmogelijkheden • Bespreek wat succes van je vraagt bijvoorbeeld durven leren, motivatie, inspanning, doorzetten • Maak ook de nadelen van succes bespreekbaar en ondersteun hen hiermee om te leren gaan

Uitdagend creatief

De uitdagende creatieve leerling is creatief en komt met bijzondere oplossingen of invalshoeken. Hij neemt scherp waar en ziet uitzonderingen (ook op regels). Hij staat kritisch tegenover beweringen en neemt niet zomaar iets aan (ook niet van de leerkracht). Deze leerling komt op voor eigen opvattingen en is eerlijk en (te) direct. In zijn werkwijzen en gedrag is hij inconsistent, waardoor hij wisselende resultaten haalt. Hij is competitief ingesteld en kan grote stemmingswisselingen laten zien. Deze leerling heeft behoefte aan erkenning van zijn sterke kanten, wil graag gezien worden, met name voor zijn creativiteit.

Wanneer deze leerling onvoldoende uitgedaagd wordt, zal hij geneigd zijn de leerkracht bezig te houden, bijvoorbeeld door clownesk gedrag.

Kenmerken van de uitdagende creatieve leerling

Deze leerling laat nadrukkelijk van zich horen op een manier die weliswaar creatief is, maar zelden direct bijdraagt aan de leersituatie en die vaak als uitdagend wordt ervaren. Wanneer dit clowneske of opstandige gedrag serieus genomen wordt, kan de leerling leren zijn creativiteit positief in te zetten en gewaardeerd worden voor zijn creativiteit.

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
• Zeer creatief • Verveeld en gefrustreerd • Wisselende zelfwaardering • Ongeduldig en defensief • Verhoogde gevoeligheid • Onzeker over sociale rollen • Kwetsbaard • Sterke motivatie om innerlijke overtuigingen te volgen • Wil onrecht recht zetten • Staat open voor het doordenken van vraagstukken die niet eenduidig zijn • Heeft veel energie	• Laat impulsief gedrag zien • Daagt de leraar uit • Stelt regels en beleid ter discussie • Is eerlijk en direct • Is emotioneel labiel • Kan een slechte zelfcontrole hebben • Drukt zich op creatieve manier uit • Houdt vol in interessegebieden en passies • Komt op voor eigen overtuigingen • Kan in conflict raken met 'peers'	• In verbinding gebracht worden met anderen • Tact, flexibiliteit, zelfbewustzijn en zelfcontrole leren (afstemmen) • Ondersteuning op gebied van creativiteit • Duidelijke afspraken d.m.v. contracten • Minder druk tot aanpassen • Interpersoonlijke vaardigheden leren om anderen te bekrachtigen • Strategieën leren om met mogelijke psychologische kwetsbaarheid om te gaan

Tips bij het (h)erkennen van de uitdagende creatieve leerling

De uitdagende creatieve leerling wordt zeer verschillend ervaren. Dit heeft mede te maken met de dynamiek en de grondhouding van degene die met hem te dealen heeft. Zo zal de ene leraar met hem kunnen 'lezen en schrijven', terwijl de andere leraar het gevoel heeft dat de leerling het voortdurend op hem heeft gemunt. Wanneer hij vervolgens 'onder 4 ogen' het gesprek aangaat met de leerling, dan blijkt de leerling het mooi onder woorden te brengen en alleszins invoelend. De leerling kan zich zelfs zeer berouwvol tonen, totdat hij, terug in de klas, weer hetzelfde uitdagende gedrag toont en de lachers op zijn hand weet te krijgen. Hij ontlokt graag discussies. Ook thuis kan het gebeuren dat de ene ouder de juiste snaar weet te raken en hem kan stimuleren in zijn sterke kanten, terwijl het met de andere ouder voortdurend botst en deze zich steeds uitgedaagd voelt.

De (h)erkenning van deze leerling schuilt in het zien van zijn sterke kanten, zijn creativiteit, en daar vervolgens een beroep op doen. Die sterke kanten zijn niet altijd zichtbaar, omdat zijn werkwijzen inconsistent zijn en vaak op effect gericht. Een creativiteitstest kan de talenten zichtbaar maken. Ouders, medeleerlingen en volwassenen buiten het gezin zien de kwaliteiten vaak wel.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
- Niet geliefd bij leraren - Beschouwd als opstandig - Betrokken in machtsstrijd - Creatief - Problemen met discipline - Peers zien hen als gemakkelijk en onderhoudend - Men wil hen veranderen - Men ziet hen niet als begaafd - Men onderschat hun succes - Men wil dat zij zich aanpassen	- Zoek uit op welke manieren deze leerling creatief is (o.a. dmv gesprek) - Gebruik domeinspecifieke objectieve metingen - Focus op creatief potentieel i.p.v. prestaties

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

De begeleiding van de uitdagende leerling richt zich op het ontwikkelen van zijn sterke, creatieve kanten. Verveling moet ingeruild worden voor uitdagende leeractiviteiten waarbij de leerling zelf keuzes kan maken. Daarnaast zal de leerling moeten leren hoe meer rekening te houden met de ander; anderzijds zal aan de leerling ruimte gegeven moeten worden en zal er af en toe een oogje dicht geknepen moeten worden in geval van irritant gedrag. Hij is zeer gebaat bij het positief ondersteunen van eigen doelen en keuzes.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
- Respecteer hun eigen doelen - Tolereer hogere niveaus van afwijkend gedrag - Sta hen toe interesses/ passies na te streven - Doe gewenst gedrag voor - Organiseer familieactiviteiten - Deel je vertrouwen in hun mogelijkheden met hen - Bekrachtig hun sterke kanten - Onderken psychologische kwetsbaarheden en kom in actie indien nodig	- Creëer tolerantie - Beloon nieuw denken en nieuwe invalshoeken - Plaats hem bij passende leraren - Directe en heldere communicatie - Sta gevoelens toe - Geef domeinspecifieke training - Sta non-conformisme toe - Koppel leerling aan begripvolle mentor - Geef directe instructie in interpersoonlijke vaardigheden - Coach in doelgericht kiezen en handelen

Dubbel bijzonder

Deze "dubbel bijzondere" leerling laat naast kenmerken van begaafdheid ook kenmerken van leer- en/of gedragsproblemen zien. Wanneer de gesignaleerde problemen op de voorgrond staan, worden begaafdheidskenmerken vaak onvoldoende (h)erkend. Andersom kan het ook zijn dat een eventueel leerprobleem niet onderkend wordt door sterke compensatiemogelijkheden als gevolg van de (hoog)begaafdheid. Deze leerling werkt inconsistent, presteert gemiddeld of minder, verstoort en is chaotisch.

Hoewel een leer- of gedragsstoornis oorzaak kan zijn van gesignaleerde problemen, kan ook een gebrek aan (h)erkenning van de mogelijkheden van deze (hoog)begaafde leerling de oorzaak zijn van afwijkend gedrag of tegenvallende prestaties. Er bestaat dan een risico dat deze leerling onjuist gelabeld wordt en hiermee inadequaat ondersteund wordt in de ontwikkeling van zijn talenten.

Kenmerken van de dubbel bijzondere leerling

Deze leerlingen ervaren al jong een disharmonie in zichzelf waarbij bij de ene leerling de belemmerende factoren de boventoon voeren, bij een ander de kwaliteiten. Hoe dan ook voelt de leerling zich door die dubbele bijzonderheid vaak gefrustreerd, 'dom' en niet begrepen, hetgeen zich kan uiten in problematisch gedrag.

Wanneer de kwaliteiten wel gezien worden en bekrachtigd worden, dan blijft compensatie voor de belemmerende factoren nodig. De leerling zal moeten gaan (blijven) geloven in zijn mogelijkheden. In de praktijk betekent dat vaak heel hard werken.

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
- Aangeleerde hulpeloosheid - Intense frustratie en woede - Stemmingswisselingen - Gevoelig voor ontmoediging - Moet werken om mee te kunnen - Gebrekkig/ zwak academisch zelfbeeld - Ziet zichzelf niet als succesvol - Weet niet waar hij bij hoort	- Maakt gemakkelijk contact - Laat inconsistent werk zien - Lijkt een gemiddelde leerling of beneden gemiddeld - Lijkt op jongere leerlingen in sommige aspecten van sociaal en emotioneel functioneren - Kan storend zijn - Kan niet-taakgericht zijn - Goed probleemoplossend vermogen - Gedragsproblemen - Denkt in concepten / ideeën - Houdt van nieuwigheden - Houdt van complexiteit - Is ongeorganiseerd - Heeft een (relatief) trage informatieverwerking - Kan moeite hebben met omgang met begaafde peers	- Accent op sterke kanten - Strategieën leren om met bepaalde situaties / belemmeringen om te gaan - Ontwikkelen van vaardigheden - Voortdurende monitoring op bijkomende stoornissen, of (kenmerken van) leer- en/of gedragsproblemen - Leren volharden en doorzetten - Omgeving waarin sterke kanten ontwikkeld kunnen worden - Leren voor zichzelf op te komen

Tips voor het (h)erkennen van de dubbel bijzondere leerling

Deze leerlingen worden vaak onderschat en niet herkend. In het meest gunstige geval vallen zij op door patronen van enerzijds steeds minder presteren en anderzijds juist talenten laten zien. Wanneer er een vermoeden bestaat dat het een dubbel bijzondere leerling is, dan is vaak alsnog een breed onderzoek nodig waarbij vooral gekeken wordt naar de manier waarop hun kwaliteiten de ontwikkeling kunnen versterken.

(H)erkenning vindt vaak plaats door leraren en andere volwassenen die ervaring hebben met onderpresteren en/ of leer- gedragsproblemen in combinatie met hoge intelligentie.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
• Heeft (te) veel aanpassingen nodig • Wordt vreemd gevonden • Hun capaciteiten worden onderschat • Beschouwd als hulpeloos • Worden niet als begaafd gezien • Worden ervaren als leerlingen die veel structuur nodig hebben • Alleen hun onvermogen wordt gezien	• Metingen van huidige functioneren in de klas • Prestatietests • Methodegebonden toetsen (assessments) • Bekijk prestaties over een langere periode • Zoek naar patroon van afnemende prestaties in combinatie met aanwijzingen voor superieure capaciteiten • Baseer je niet (slechts) op analyse van sterk uiteenlopende resultaten op subtesten van een intelligentietest, maar kijk breder

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

Eenmaal (h)erkend, zal de begeleiding altijd tweezijdig geïntendeerd moeten zijn: sterke kanten bevorderen en stimuleren, compenseren waar nodig. Deze leerlingen hebben vaak begeleiding nodig om hun hulpeloosheid af te leren en weer voor leren en ontwikkeling te durven gaan. Samen realistische doelen stellen en ondersteuning voor zelfregulatie en sterker worden is heel belangrijk. Plaatsing in een programma voor begaafde leerlingen kan de leerling heel erg helpen om een positief zelfbeeld op te bouwen.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
• Focus op de sterke kanten • Help tegelijkertijd tegelijkertijd zwakke kanten/ onvermogen te compenseren • Ontwikkel de wil om te slagen • (H)erken & bekrachtig begaafdheid en capaciteiten • Daag uit daar waar hij sterk in is • Zorg voor mogelijkheden om risico te nemen en buiten de gebaande paden te gaan • Ga uit van de mogelijkheid van WO of HBO • Bemiddel op school • Zorg voor gezinsbetrokkenheid • Voed op wat betreft zelfcontrole • Leer hoe je realistische doelen stelt en bereikt	• Geef prioriteit aan uitdagingen daar waar de sterke kanten liggen • Versnelling op de sterke gebieden • Tref voorzieningen ter compensatie voor de leerproblemen • Onderzoek de vraag 'wat is nodig voor dit kind om hier succesvol te kunnen zijn?' • Geef directe instructie in strategieën voor zelfregulatie • Laat tijd doorbrengen met begaafde peers • Leer voor zichzelf op te komen • Leer (smart)doelen te stellen

Risicoleerling (drop-out)

De risicoleerling is creatief en over het algemeen erg gevoelig. Deze leerling loopt risico om als *drop-out* niet meer deel te kunnen/willen nemen aan het (reguliere) onderwijs. Hij is niet gemotiveerd voor schoolse taken en zoekt buitenschoolse uitdaging om zijn interesses te volgen.

Deze leerling geeft blijk van een negatief zelfbeeld: isoleert of verwaarloost zichzelf, verstoort situaties, bekritiseert zichzelf en anderen, voelt zich snel aangevallen of afgewezen.

De drop-out is een absolute onderpresteerder (presteert gemiddeld of minder) en heeft baat bij alternatieve leerervaringen. Deze leerling is op school slechts nog fysiek aanwezig, maar voelt en toont zich niet echt betrokken, of neemt zelfs onregelmatig deel aan het onderwijs. Er is een risico dat deze leerling uiteindelijk (zonder diploma) het onderwijs verlaat.

Kenmerken van de risicoleerling (drop-out)

Deze leerling wordt in de schoolse situatie gekenmerkt door negatief gedrag: hij verzet zich tegen alles wat met school te maken heeft, uit dit als zodanig en steekt zijn energie in het niet-presteren. Vaak vertaalt dit negatieve gedrag zich naar de thuissituatie en uit zich in oppositioneel en onverantwoord gedrag. Ook kan het gebeuren dat hij zichzelf verwaarloost.

De positieve kenmerken van begaafdheid laten zich steeds minder zien, zowel voor de leerling zelf als voor de omgeving. Alleen hobby's (zoals muziek en computer) genereren nog positieve energie en maken talenten zichtbaar.

Gevoelens en houding	Gedrag	Behoeften (aan)
• Rancuneus en boos • Depressieve gevoelens • Roekeloos en manipulatief • Gebrekkig / zwak zelfbeeld • Defensief • Onrealistische verwachtingen • Voelt zich niet geaccepteerd • Verzet zich tegen autoriteit • Niet gemotiveerd voor beloningen die door leraren bedacht zijn • Een subgroep is antisociaal	• Creëert crisissen en verstoort situaties • Zoekt spanning ('thrill seeking') • Wil werken voor de relatie • Neemt onregelmatig deel aan onderwijs, sport e.d. • Volgt buitenschoolse activiteiten die zijn interesse hebben • Lage schoolprestaties (gemiddeld of onder gemiddeld) • Kan zichzelf isoleren • Vaak creatief • Bekritiseert zichzelf en anderen • Levert inconsistent werk	• Veiligheid en structuur • Een andere omgeving als alternatief • Een individueel programma • Confrontatie en verantwoordingsplicht • Alternatieven • Professionele counseling • Richting en korte termijndoelen

Tips bij het (h)erkennen van de risicoleerling (drop-out)

Actuele schoolse prestaties zullen geen houvast voor (h)erkenning geven. Wel is er in het gunstigste geval een grillig patroon te herkennen, gesteld dat hij zich nog wel inzet voor specifieke, meest creatieve, schoolse activiteiten waar eigen keuzes gemaakt mogen worden. Prestaties die geleverd worden in een niet schoolse setting, een portfolio, prestaties op bepaalde subtesten van intelligentietests en creativiteitstest laten wel vaak talenten zien.

Door de omgeving wordt vaak alleen nog het negatieve gedrag ervaren. Men maakt zich zorgen, is boos of kan zelfs bang zijn voor de leerling. Het is nodig door het negatieve gedrag heen te prikken. Door in een gesprek met de ouders het levensverhaal terug te halen, worden vaak de bijzondere, positieve kanten van deze leerling zichtbaar.

Perceptie door volwassenen en peers	Identificatie: Signalen (h)erkennen
• Volwassenen kunnen boos op hen zijn • Peers zijn veroordelend • Gezien als 'iemand in de problemen' of onverantwoordelijk • Gezien als opstandig • Anderen hebben soms angst voor hen • Anderen kunnen ongerust zijn om hen • Volwassenen voelen zich machteloos over hoe hen te helpen	• Individueel afgenomen intelligentietests • Hoge prestaties op subtesten • Gesprekken • Audities • Non-verbale intelligentietests • Nominatie door ouders en/of leraren

Suggesties voor adequate ondersteuning thuis en op school

Het is essentieel voor ouders en school om te blijven vertrouwen op de potentiële talenten van deze leerlingen en dit met hen te delen. Ook is het belangrijk om in contact te blijven. Daar ligt immers de ingang bij de leerling om weer 'de weg omhoog' aan te durven gaan: zij willen vaak nog wel werken voor de relatie.

Ouders hebben regelmatig gezinsbegeleiding nodig; goede communicatie tussen ouders en school is essentieel. Vaak moet er intensieve, externe begeleiding gerealiseerd worden, zijn traditionele wegen weinig effectief en moeten leerervaringen geboden worden buiten de klassensituatie om. Begeleiding heeft pas een kans van slagen wanneer de leerling zelf betrokken is bij zijn eigen, uit te zetten, pad. In geval van onverantwoord gedrag, moeten grenzen worden aangegeven en kan (groeps)therapie nodig zijn.

Ondersteuning thuis	Begeleiding op school
• Zoek begeleiding voor gezin • Vermijd machtsstrijd • Toon betrokkenheid voor buitenschoolse activiteiten • Stel vast of er sprake is van gevaarlijk gedrag • Blijf in gesprek en beschikbaar • Spreek aan op verantwoordelijkheid • Beperk straffen tot het minimum • Stel vertrouwen in hun vermogen obstakels te overwinnen en deel dit met hen • Blijf investeren in de relatie	• Houd de verwachtingen op peil en stel niet naar beneden bij • Laat diagnostisch onderzoek doen • Bied niet-traditionele studievoordigheden • Bied verdiepingsmogelijkheden aan • Mentoraat en coaching • Volwassenenonderwijs (VAVO) • Coaching m.b.t. schoolloopbaan • Huisbezoeken • Bevorder veerkracht • Bespreek alternatieve mogelijkheden • Blijf pleidooi voeren ten gunste van de leerling en blijf zoeken naar alternatieven

Deel B Schoolspecifiek deel

1 Signalering en diagnostiek

1.1 Signaling

De eerste fase in het traject van signalering en diagnostiek is het moment waarop een docent of intern begeleider signalen opvangt die hem aan het denken zetten over het functioneren van de leerling. Het is belangrijk dat deze signalen op een goede manier worden gerangschikt en geïnterpreteerd. De signaleringsfase kan op verschillende manieren worden doorlopen. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van een signaleringsinstrument, het leerlingvolgsysteem of een door de school ontwikkelde werkwijze.

De school legt de eigen, beredeneerde, wijze van signalering vast. Hierin krijgen de specifiek genoemde doelgroepen een plaats: - Onderpresteerders - Dubbel bijzondere leerlingen - Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong - Leerlingen met matig ontwikkelde executieve functies
De _____ maakt voor de signalering gebruik van: (naam signaleringsinstrument of korte beschrijving wijze van signalering)
Omschrijving en inzet signalering: (werkwijze, frequentie, documentatie, vervolgstappen signalering, mogelijk toevoegen van bijlagen bij deel B)
De signalering met betrekking tot de hieronder specifiek genoemde doelgroepen vindt op de volgende wijze plaats
Onderpresteerders:
Dubbel bijzondere leerlingen:
Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong:

Leerlingen met matig ontwikkelde executieve functies:

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van signalering:

<i>De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid.</i>
Doel van de ontwikkeling:
Omschrijving ontwikkeling:
Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:
Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)
Inzet van middelen

1.2 Aandacht bij instroom

Het is van belang om al bij de intake goed kennis te nemen van de voorschoolse ontwikkeling met betrekking tot een ontwikkelingsvoorsprong. Hiervoor zijn de aanmeldformulieren en een intakegesprek met de ouder(s)/ verzorger(s) belangrijk. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor zij-instroom.

*De school legt vast welke elementen worden meegenomen in de eerste screening en hoe de eerste screening een vervolg krijgt in mogelijk verder onderzoek en opzetten van een plan van aanpak.
Hierbij valt te denken aan de intakeformulieren, de ontwikkelingslijnen van KLIK, startgesprekken, overdrachtsdocumenten, ZIEN! observatielijsten of leerlingvragenlijsten, signaleringsinstrumenten enz.*

Instroom kleuter

De voorschoolse ontwikkeling m.b.t. een ontwikkelingsvoorsprong wordt bij de instroom van een kleuter als volgt in kaart gebracht:

(Omschrijving elementen aanmeldformulier, specifieke informatie vanuit de voorscholen, omschrijving aanmeldprocedure)

Wanneer er op basis van de gegevens sprake lijkt te zijn van een ontwikkelingsvoorsprong worden de volgende stappen ondernomen:

(omschrijving verloop van vervolg screening, gesprekkencyclus, plan van aanpak, aanpassingen in onderwijs – en ondersteuningsbehoeften)

Zij-instroom

De ontwikkeling m.b.t. (hoog)begaafdheid wordt bij zij-instroom als volgt in kaart gebracht:

(Omschrijving elementen aanmeldformulier, specifieke informatie vanuit de overdracht, omschrijving aanmeldprocedure)

Wanneer er op basis van de gegevens sprake lijkt te zijn van (hoog)begaafdheid worden de volgende stappen ondernomen:

(omschrijving verloop van vervolg screening, gesprekkencyclus, plan van aanpak, aanpassingen in onderwijs – en ondersteuningsbehoeften)

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van instroom:

De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid.

Doel van de ontwikkeling:

Omschrijving ontwikkeling:

Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:
Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)
Inzet van middelen

1.3 Aanleiding tot interne diagnostiek en intern onderzoek

Nadat de procedure voor signalering is doorlopen, wordt besloten in hoeverre het wenselijk is vervolgstappen op het gebied van diagnostiek te zetten. Deze fase van diagnostiek vindt intern plaats in de school. Uitgangspunt is dat alleen die informatie wordt verzameld die relevant is om uitspraken te kunnen doen over het functioneren van de leerling op school. De scholen gaan er vanuit dat intelligentieonderzoek slechts in een heel beperkt aantal gevallen wenselijk of noodzakelijk is. Binnen de schoolloopbaan zijn er verschillende aanleidingen te noemen om in samenspraak met kernteam het onderzoek naar hoogbegaafdheid te starten. Hierbij zijn de volgende drie aanleidingen belangrijk om te noemen:

- De ouder(s)/ verzorger(s) van een leerling hebben de indruk dat hun kind meer-begaafd is of meer uitdaging nodig heeft. Docenten moeten zich hierbij realiseren dat leerlingen thuis heel ander gedrag kunnen vertonen. Er dient op dit punt serieus rekening gehouden te worden met de ouder(s)/ verzorger(s) omdat anders de mogelijkheid ontstaat om vooral de onderpresteerders niet te herkennen als meer-begaafde leerlingen.
- De docent kan op basis van resultaten op methode-gebonden toetsen en observaties in de groep menen dat de leerling meer uitgedaagd moet worden.
- Een leerling levert langere tijd aaneen hoge prestaties, minimaal 10 DLE, op de LVS-toetsen begrijpend lezen en rekenen.

De school legt vast welke elementen plaats vinden in de fase van interne onderzoek. Dit betreft een didactische – en een sociaal-emotionele uitwerking. Daarnaast volgt een omschrijving van taken en verantwoordelijkheden.

Didactische uitwerking

Binnen de interne diagnostiek/ het intern onderzoek wordt er op de volgende wijze verder onderzoek gedaan naar de didactische ontwikkeling:

(Welke gegevens worden meegenomen in de fase van onderzoek, een uitwerking van het beleid t.a.v. doortoetsen, welke toetsen en toets-criteria worden er gehanteerd)

--

Sociaal-emotionele uitwerking

Binnen de interne diagnostiek/ het intern onderzoek wordt er op de volgende wijze verder onderzoek gedaan naar de sociaal-emotionele ontwikkeling:

(Welke gegevens worden meegenomen in de fase van onderzoek, welke instrumenten worden ingezet, welke criteria worden gehanteerd)

Bij het proces van intern onderzoek zijn de volgende mensen betrokken:

(Omschrijving van taken voor de leerkracht, de Intern Begeleider, de talentbegeleider welke aan de school verbonden is, de directeur)

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van aanleiding interne diagnostiek en intern onderzoek:

De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid

Doel van de ontwikkeling:

Omschrijving ontwikkeling:

Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:

Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)

Inzet van middelen

2 Op basis van de diagnostiek

De school beschrijft de werkwijze van het opzetten van een aangepast onderwijsaanbod met bijbehorend verrijkend en verbredend materiaal. Deze beschrijving vindt per vak gebied plaats. Binnen de beschrijving krijgen de begeleiding en beoordeling een plaats.

Voor elke leerling, waar er een aangepast onderwijsaanbod voor wordt samengesteld, wordt een OPP opgesteld. Dit OPP wordt _____ keer in het jaar geëvalueerd. *(min. 1 keer per jaar)*
Met behulp van dit OPP wordt de ontwikkeling van de leerling gemonitord en worden de doelen indien nodig bijgesteld.

Didactische uitwerking

Een aangepast onderwijsaanbod wordt samengesteld op basis van de volgende criteria en gegevens:

Er wordt gebruik gemaakt van de volgende methodieken en/ of werkwijzen om een aangepast onderwijsaanbod samen te stellen:

(Neem in de omschrijving zowel de manier van het compacten als de manier van het vervangend lesaanbod (verrijken/ verbreden) op. Maak daar waar nodig is onderscheid tussen de onderbouw en de midden- en bovenbouw.)

Technisch Lezen:

Spelling:

Begrijpend lezen:

Rekenen:

Wereldoriëntatie:

Expressievakken:

Sociaal-emotionele uitwerking
Een aangepast onderwijsaanbod wordt samengesteld op basis van de volgende criteria en gegevens:
Er wordt gebruik gemaakt van de volgende methodieken en/ of werkwijzen om een aangepast onderwijsaanbod samen te stellen: <i>(Omschrijving van gebruikte methodieken en/ of werkwijzen)</i>
Algemeen
De leerling ontvangt bij het aangepast onderwijsaanbod de volgende begeleiding: <i>(Een leerling wordt ook tijdens het volgen van het aangepast onderwijsaanbod begeleidt door de leerkracht. Het uitgangspunt is dat de docent de instructie, begeleiding en beoordeling uitvoert.)</i>
Het aangepast onderwijsaanbod wordt op de volgende wijze beoordeeld: <i>(Het is belangrijk dat de docent de prestaties en ontwikkeling van de leerling zichtbaar maakt voor de leerling en zijn ouder(s)/ verzorger(s). Hierbij is het belangrijk dat men leerdoelen formuleert en vastlegt hoe de ontwikkeling van de leerling ongeveer zal lopen. Bij de beoordeling zal er onderscheid gemaakt moeten worden tussen kennis en vaardigheidsdoelen.)</i>

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van diagnostiek:

De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid.
Doel van de ontwikkeling:
Omschrijving ontwikkeling:
Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:
Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)

Inzet van middelen

3 Vervroegde doorstroming

Onder vervroegde doorstroming verstaan wij het versnellen naar een volgende klas.

De school dient een eigen visie en werkwijze m.b.t. vervroegde doorstroming vast te leggen.

De volgende gegevens worden verzameld om te komen tot besluitvorming rondom al dan niet vervroegde doorstroming.

(didactische gegevens, sociaal-emotionele gegevens, omgevingsfactoren, belemmerende – en stimulerende factoren)

Om tot besluitvorming te komen rondom al dan niet vervroegde doorstroming maken we gebruik van de volgende instrumenten:

(Denk hierbij aan: De versnellingswenselijkheidslijst die is ontwikkeld door het CBO. Hierbij worden risicofactoren geïnventariseerd en gekwalificeerd; De resultaten vanuit het LOVS; De resultaten van de methodegebonden toetsen; ZIEN leerkracht observatielijst; ZIEN leerlingvragenlijst; OVM (Ontwikkelingsvolgmodel) leerlijnen; SLO versnellen zonder drempels)

Besluitvorming

Op de volgende wijze vindt de besluitvorming plaats met betrekking tot vervroegde doorstroming:

(De school beschrijft de wijze van besluitvorming)

In het kader van de besluitvorming tot vervroegde doorstroming zijn de volgende personen betrokken en dragen de volgende verantwoordelijkheden:

(Denk hierbij aan directie, Intern Begeleider, talentbegeleider, docent, kernteam, ouder(s)/ verzorger(s), leerling, hulpverlening etc.)

Bij een positief advies t.a.v. de vervroegde doorstroming vinden de volgende stappen plaats:

(Beschrijf een plan van aanpak voor de overstap op zich en een plan van aanpak voor na de overstap. Wanneer gekomen wordt tot de beslissing van vervroegde doorstroming is het noodzakelijk om in de volgende groep aanpassingen te doen in het onderwijsaanbod. Hierbij is het van belang af te stemmen op de onderwijsbehoefte van de leerling. Voor deze leerling zal een specifiek plan van aanpak komen op het gebied van compacten en verrijken.

Nast het specifieke plan van aanpak is het goed om in de startfase regelmatig een leerling-gesprek te hebben met de leerling wat hij/ zij nodig heeft om de stof te begrijpen en mee te kunnen doen in de klas.

Na 6 weken dient er een gesprek plaats te vinden met de ouder(s)/ verzorger(s), waarin gevraagd wordt wat de ervaringen tot nu zijn.)

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van vervroegde doorstroming:

<i>De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid.</i>
Doel van de ontwikkeling:
Omschrijving ontwikkeling:
Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:
Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)
Inzet van middelen

4 Talentbegeleider

Aan elke school op Goeree-Overflakkee is een talentbegeleider verbonden. Deze talentbegeleider is opgeleid en heeft specialistische kennis over (hoog)begaafdheid en weet dit te verbinden aan de dagelijkse praktijk. Zie hiervoor de functieomschrijving van de talentbegeleider.

<i>De school dient vast te leggen welke taken en verantwoordelijkheden de, aan de school verbonden, talentbegeleider heeft.</i>
De contactgegevens van de talentbegeleider die aan de _____ verbonden is, zijn de volgende:
Naam:
Telefoonnummer:
Email:
De, aan de school verbonden, talentbegeleider heeft binnen de school de volgende taken en verantwoordelijkheden: <i>(maak een opsomming van taken en verantwoordelijkheden, denk hierbij aan screening, intern onderzoek, begeleiding, contactpersoon etc.)</i>

Wensen met betrekking tot ontwikkeling op het gebied van de talentbegeleider:

<i>De school omschrijft de ontwikkelingen waarop ingezet wordt t.a.v. (hoog)begaafdheid.</i>
Doel van de ontwikkeling:
Omschrijving ontwikkeling:
Tijdspad waarin de ontwikkelingen worden weggezet:
Inzet van mensen (verantwoordelijkheden, inzet van personeel, inzet van externen enz.)
Inzet van middelen